Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Lapinjärvi 23.10.2019

Eduskunta
valtionvarainvaliokunnan maatalousjaosto

Viite HE 123/2019 vp.

Valtion talousarvio vuodelle 2020 – kalatalous

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) antaa seuraavan lausunnon otsikkoasiasta.

1. Yleistä

Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus kokonaiskulutuksesta on noin 7 %, ja vähittäiskaupassa oleva kala on pääosin tuotua. Tällä hetkellä I luokan kaupallisia kalastajia merialueella on 370 ja sisävesillä 306 (tilanne 10/2019). Todellisuudessa kaupallista kalastusta pääelinkeinoa harjoittavien määrä on kuitenkin pienempi. Rannikkokalastuksen tilanne on todella vaikea, kun taas sisävesikalastuksen tilanne on parempi. Avomerikalastus on pärjännyt suhteellisen hyvin, mutta kiintiöiden pienentyminen tulee vaikuttamaan negatiivisesti. Merialueella I luokan kaupallisten kalastajien määrä on vähentynyt 40 yksiköllä vuodessa.

SAKL arvioi, että kalastuksessa ammatinharjoittajien määrän vähentyminen jatkuu lähivuosina erityisesti merialueella. Uusien kalastajien tulo alalle on vähäistä. Tilanne tulee näkymään niin kalastajien kuin kauppaan tulevan kalankin määrässä tulevina vuosina ja tehtävämme tarjota kotimaista kalaa kuluttajille vaarantuu. Tämä kehitys vähentää entisestään kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuutta kalan kulutuksesta.

EU:n kalastusneuvosto saavutti kokouksessaan 14.-15.10. poliittisen yhteisymmärryksen vuoden 2020 kalastusmahdollisuuksista. Tulos on ankea elinkeinokalatalouden näkökulmasta katsottuna. Etenkin silakka- ja kilohailikiintiöiden voimakas pienentyminen tulee vaikuttamaan negatiivisesti kalastusyritysten toimintaan ja kiintiöiden pienentyminen heijastuu myös silakan kanssa toimivaan arvoketjuun. Pohjanlahden lohikiintiön pienentyminen vaikuttaa jo kriisissä olevan rannikkokalastuksen toimintamahdollisuuksiin.

2. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelma

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelmalla on harvinaisen monta kalaan ja kalatalouteen liittyvää linjausta. Myös elinkeinokalatalouden tilaa sekä kehittämistä on huomioitu monilla kirjauksilla. Vuoden 2020 talousarviossa on myös huomioitu hallitusohjelman kirjaukset määrärahalla. (määräraha kotimaisen kalan edistämistoimenpiteisiin sekä ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poiston kustannukseen). **Hallitusohjelman kirjauksiin liittyvät toimet on välittömästi saatava liikkeelle** koska aikaa ei ole hukattavaksi elinkeinon vaikean tilanteen takia.

Tämän lisäksi **pitäisi huolehtia siitä, että kalastuksen perusedellytykset ovat kunnossa ja että meillä Suomessa on kalastusyrittäjiä myös jatkossa**. On oltava mahdollista toimia kannattavasti myös rannikkokalastuksessa. Kalanjalostuksella on pääsääntöisesti puute kotimaisesta luonnonkalasta. Tilanne on merkillinen ja kansantalouden kannalta valitettava: **kotimaisen pyydetyn kalan kysyntä lisääntyy, mutta tuotantoedellytyksiä ei ole saatu sellaiseen kuntoon, että kysyntään pystyttäisiin vastaamaan**.

3. Suomen toimintaohjelma ja byrokratia

Vuosien 2014–2020 **EMKR:n Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman** tukimahdollisuudet (mm. investointien osalta) kaupalliselle kalastukselle ovat hyvin rajalliset. EU:n neuvosto on 14.10.2019 saavuttanut osittaisen yhteisymmärryksen uudesta meri- ja kalatalousrahastosta vuosille 2021–2027. Uuden kauden käytännön kalastusta koskevat rahoitusmahdollisuudet eivät vielä ole selvillä.

Byrokratian vähentäminen ei ole edennyt, päinvastoin. EU:n komission valvonta-asetuksen muuttamiseksi sisältää uusia valvontatoimia, jotka toteutuessaan lisäävät yrittäjien kustannuksia ja työtaakkaa.

Toimintaohjelman onnistunut ja tehokas soveltaminen voi parantaa kalastuselinkeinon edellytyksiä. Monet asiat ovat kuitenkin kiinni kansallisesta päätöksenteosta ja kalastuspoliittisista ratkaisuista, kuten 1.1.2016 voimaan astuneen kansallisen kalastuslain ja sen perusteella annetun kalastusasetuksen toimeenpanosta sekä muusta kalastuslainsäädännöstä, esimerkiksi kansallisen YKP-lain soveltamisesta ja kulloisestakin lohiasetuksesta. Maa- ja metsätalousministeriön päätös kuhankalastuksen säätelystä vaikeuttaa rannikkokalastuksen tilannetta etenkin Saaristomerellä ja Suomenlahdella 1.1.2019 alkaen. **Kalastuslainsäädännössä ja sen toimeenpanossa on turvattava kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset**.

4. Hylje ja merimetso

Harmaahylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä ja etenkin hylje on suurin yksittäinen ammattikalastuksen toimintaan rannikolla vaikuttava tekijä. Näiden kysymysten osalta ei valitettavasti ole saatu konkreettista parannusta aikaan viime vuosien aikana ja talousarviossa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota asiaan. Uuden EMKR toimintaohjelmakauden (2014–2020) aikana korvattavaksi tulee ainoastaan hylkeiden ja merimetsojen saalille aiheuttamat vahingot, ja yhä suurempi osa vahingoista jää yrittäjien vastuulle. Tämä korostaa entisestään hylkeen ja merimetson kannansäätelyn tärkeyttä.

Maa- ja metsätalousministeriö on jo vuonna 2018 käynnistänyt **hyljekantojen hoitosuunnitelman päivittämisen**, mutta suunnitelma ei vieläkään ole valmistunut (lokakuu 2019).

Ympäristöministeriön vuonna 2018 asettaman merimetsotyöryhmän tehtävänä oli laatia **ehdotus kansalliseksi merimetsostrategiaksi** sekä toimenpidesuunnitelma strategiassa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Työryhmä on noin vajaan vuoden aikana laatinut raportin sisältäen ehdotuksen kansalliseksi merimetsostrategiaksi ja toimenpidesuunnitelmaksi. Työ päättyy lokakuun 2019 lopulla. Merimetson aiheuttamaa ongelmaa kalavesille sekä rannikon ihmisille ja elinkeinoille raportin kirjauksilla ei kuitenkaan ratkaista. Työryhmän työskentelyn raameina toimi nykyinen kansallinen lainsäädäntö. Kyseinen lähestymistapa rajaa käytännössä osan mahdollisista toimista esityksen ulkopuolelle ja lopputuloksena on suunnitelmaluonnos, josta puuttuu konkretia. Lisäksi ehdotettujen toimenpiteiden tuloksista ei ole varmaa tietoa. **Kansalliseen lainsäädäntöön on siksi**

tehtävä sellaisia muutoksia, jotka helpottavat poikkeuslupien saamista (luonnonsuojelulain muutos tai siirto metsästyslainsäädännön puolelle).

5. Kalastuksen vakuutustuki

Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta astui voimaan 1.1.2013 (tuki 1.1.2014 alkaen). Vuonna 2016 lakia muutettiin säästösyistä (50 prosentin leikkaus valtiontukeen 1.1.2018 alkaen) ja tämä näkyy nyt talousarvioissa. Kalastusvakuutustuki on Suomessa harvoja kansallisia tukimuotoja kaupalliselle kalastukselle.

Järjestelmän asteittainen näivettäminen, ensin uudella lailla vuonna 2012 ja lakimuutoksella vuonna 2016, merkitsee käytännössä vakuutusjärjestelmän asteittaista alasajoa ja loppumista. Vuoden 2019 kalastusvakuutuspäivillä todettiin kalastusvakuutusyhdistysten tilanteen olevan vaikea ja jatko uhattuna. Liitto katsoo, että käytettävissä oleva vakuutustoiminta on edellytys kaiken elinkeinon ja yritystoiminnan harjoittamiselle.

6. Yksityiskohtaiset esitykset

Yksityiskohtien osalta esitämme seuraavaa:

Hylje ja merimetso

- maa- ja metsätalousministeriön hyljekantojen hoitosuunnitelman päivitys on saatava valmiiksi pikaisesti
- on syytä ryhtyä toimiin metsästyksen ja erityisesti vahinkoeläinten poistamisen tehostamiseksi ja on vältettävä kaikki toimia, jotka estävät metsästyksen harjoittamista, esimerkiksi perustamalla uusia suojelu- ja metsästyskieltoalueita pitkin rannikkoa. Poikkeuslupien hakemista on myös edistettävä ja menettelyn on oltava mahdollisimman nopeaa ja joustavaa. Itämeren norpan metsästysmääriä on lisättävä.
- hylkeiden saalille aiheuttamat vahingot korvataan vain osittain elinkeinokalatalouden toimintaohjelman kautta ja kalastusvakuutusjärjestelmä on uhattuna. Hylkeiden aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen olisi varattava erillinen määräraha talousarvioon.
- hylkeitä koskeva nk. poistopalkkio saatava pikaisesti käyttöön (pääministeri Rinteen hallitusohjelma)
- merimetsokanta aiheuttaa ongelmia käytännön kalastukselle ja vaikuttaa merkittävästi kaupallisesti tärkeisiin kalakantoihin. Merimetsokannan rajoitustoimiin olisi ryhdyttävä heti.

Kalastusvakuutus

- elinkeino ja kalastusvakuutusyhdistykset vaativat, että kalastusvakuutuksen kohdistuneet Sipilän hallituksen aikaiset säästöt perutaan ja troolipyydykset palautetaan vakuutusturvan piiriin

SAKL:n tiedotus- ja kehittämistoiminta (30.40.51)

- hallitus on esityksessään poistanut vuoden 2019 talousarviossa olevan ja eduskunnan lisäämään 50 000 euron suuruisen määrärahan Suomen Ammattikalastajaliitolle
- kalastuselinkeinon itse harjoittamaan elinkeinokalatalouden edistämistoimintaan tulisi varata määräraha ko. momentilta. Suomen Ammattikalastajaliitto on ainoa valtakunnallinen ammattikalastajien ja kalastuselinkeinon järjestö maassamme.

Määräraha olisi erityisen tärkeä nyt kun elinkeinon toimintaan liittyvät paineet ovat suuret.

– esitämme, että eduskunta palauttaa summan ja 100.000 euron määräraha myönnetään myös 2020 talousarviossa.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Kim Jordas
toimitusjohtaja

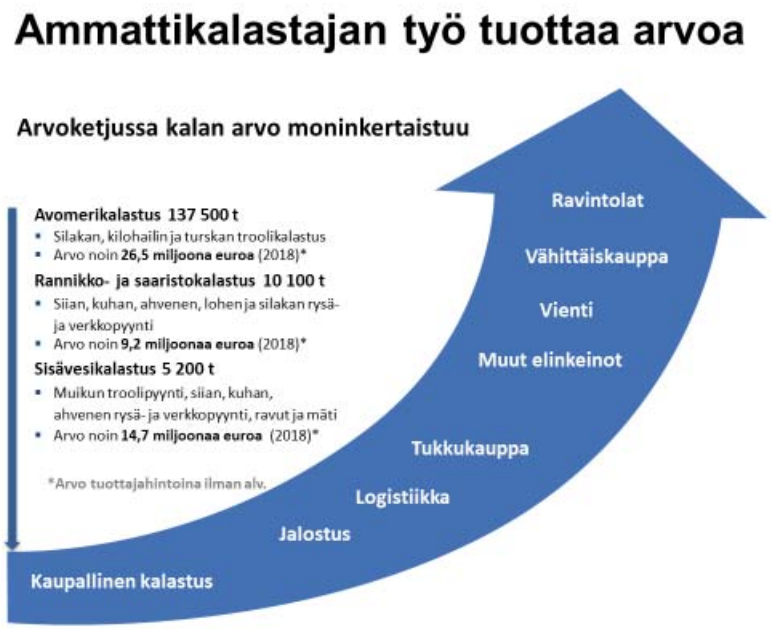

Ammattikalastaja palvelee kuluttajaa. Yrittäjä luonnon ehdoilla.